

Johan van der Graaf

Nederlands Instituut Publieke Veiligheid

Seminar Waardering van sprinklers 28 januari 2026

69

69

Brandveiligheid bij wonen met zorg

Johan van der Graaf

NIPV Nederlands
Instituut
Publieke
Veiligheid

70

Introductie

Senioronderzoeker / adviseur

- ▶ 2000 - 2020 : Nieman RI
- ▶ 2020 – heden : NIPV
- ▶ 2012 - heden : ATGB (min. VRO)

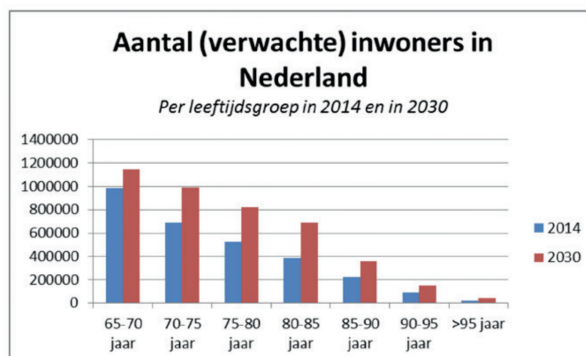
Inhoud

- ▶ Verleden
 - ▶ Vergrijzing
 - ▶ Scheiden wonen / zorg
- ▶ Heden
 - ▶ Regelgeving
 - ▶ Zorgpakketten
 - ▶ Onderzoek overheid
- ▶ Toekomst

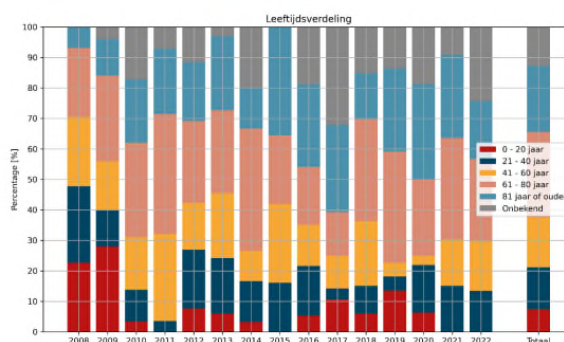
Verleden - vergrijzing

- ▶ Toename leeftijd en aantal oudere mensen
- ▶ Ouderen/kwetsbaren: groter risico op overlijden bij brand
- ▶ Verpleeghuis: alleen als zware zorg nodig is
- ▶ Ouderen wonen langer thuis

Verleden - vergrijzing

- ▶ Dodelijke slachtoffers:
 - ▶ Steeds vaker ouderen
 - ▶ > 50 % is > 61 jaar
- ▶ Minder zelfredzame mensen:
 - ▶ Vaak aangetroffen in brandgebied
 - ▶ Rookmelders onvoldoende effectief
- ▶ Mobiliteit neemt af
- ▶ Meer mensen hebben hulp nodig
- ▶ Hulp is niet altijd beschikbaar

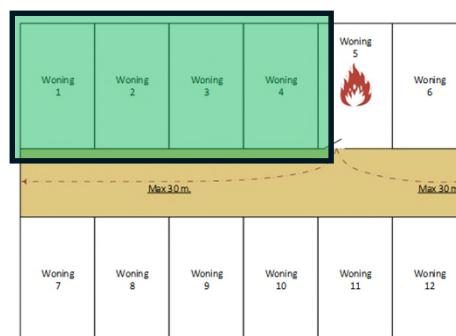
Historie – scheiden wonen/zorg

- ▶ 2012: scheiding van wonen en zorg
- ▶ Verzorgings/verpleeghuis---> langer thuis. Waarom?
 - ▶ Langer onafhankelijk thuis wonen
 - ▶ Bevorderen zelfredzaamheid en kostenbesparing
- ▶ Indicatie voor verzorgings/verpleeghuis: verandert / wordt stricter
- ▶ Gevolg: toename kwetsbare mensen die thuis wonen

Verleden/heden– regelgeving

- ▶ Woonfunctie voor zorg
- ▶ Koppeling tussen wonen en professionele zorg
- ▶ Zorgverlener bepaalt zorgaanbod
- ▶ Verantwoordelijkheid brandveiligheid: zorgaanbieder
- ▶ Zorgclusterwoning: > 3 aan elkaar grenzende woonfuncties voor zorg

Heden– bouwregelgeving

Zorgzwaarte	Beschrijving (zorgclusterwoning in een woongebouw)
24-uurszorg	• ‘Je wordt gered’ • Voldoende ontruimers (?) • BMI– doormelding naar de brandweer
Zorg op afroep	• ‘Je moet bellen om gered te worden’ • Professioneel intercomsysteem • BMI (geen doormelding verplicht)
Zorg op afspraak	• ‘Je moet jezelf redden’ • Vergelijkbaar met wonen zonder zorg • Geen intercom / alleen rookmelders

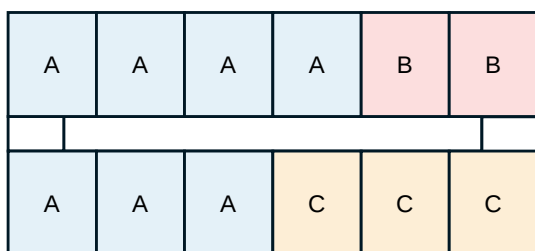
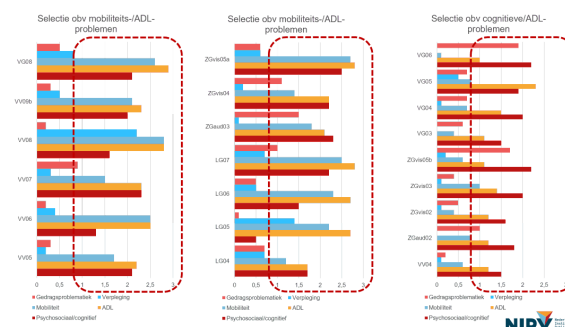
Heden – ‘zorg op afroep’

- ▶ ‘Je moet bellen om gered te worden’
- ▶ Bewoners hebben mogelijk hulp nodig om:
 - ▶ De situatie te beoordelen
 - ▶ Te evacueren
- ▶ Rook -> snel niet overleefbare situatie
- ▶ Bewoners worden gealarmeerd via BMI
- ▶ Bewoners bellen zorgcentrale via intercom
- ▶ Is hulp voor evacuatie op tijd?

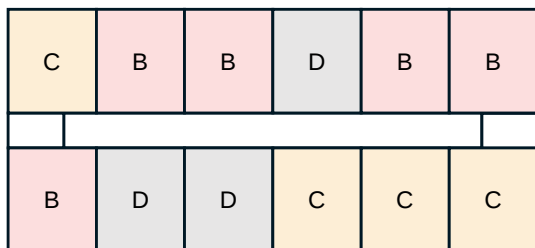

Heden – zorgpakketten

- ▶ Tientallen verschillende zorgpakketten:
 - ▶ Wet langdurige zorg (WLZ)
 - ▶ Zorgverzekeringswet (ZVW)
 - ▶ Wet maatschappelijke ondersteuning(WMO)
- ▶ Voorbeelden van indicatoren:
 - ▶ Gedrag, mobiliteit, verpleging, zorg
- ▶ Bouwvoorschriften ≠ Zorgpakketten
- ▶ Zorg wordt ook geleverd in 'woonfunctie zonder zorg'

Gespekkeld wonen, voorbeeld 1

Gespekkeld wonen, voorbeeld 2

In de praktijk

- ▶ Woongebouw
- ▶ Twee verschillende verdiepingen
- ▶ Hetzelfde zorgaanbod
- ▶ Verschillende brandveiligheidseisen

Legend

- A Wonen met zorg, koppeling met zorgaanbieder, bouwregelgeving: 'woonfunctie voor zorg' (> 3)
- B Wonen met zorg, koppeling met zorgaanbieder, bouwregelgeving: 'woonfunctie voor zorg' (< 3)
- C Woning met WLZ-zorg, zelfstandig wonen, bouwregelgeving: 'woonfunctie'
- D Woning met ZVW-zorg, zelfstandig wonen, bouwregelgeving: 'woonfunctie'

Let op: wel of geen 'wonen met zorg'?

A	A	A	A	B	B
A	A	A	C	C	C

Juridische koppeling

- Vanuit zorgaanbod georganiseerde koppeling?
- Toewijzing zorgwoningen in huurcontract?
- Aanvrager bepaalt....
- Gebruiksmelding?

C	B	B	D	B	B
B	D	D	C	C	C

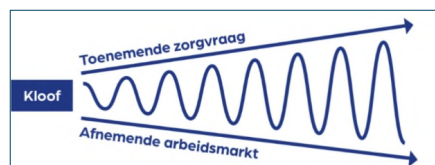
Vermoeden functionele koppeling ?

- Geen contract -> feitelijke verschijning
- Mensen wonen er om zorg te ontvangen
- Gebouw is daarvoor bestemd en uitgerust
- Nauwelijks verschil
- Op basis van feitelijk gebruik mogelijk toch wonen met zorg!

81

Heden – in de praktijk

- ▶ Verleden: 'zorg op afroep/afpraak' in verpleeg/verzorgingshuis
- ▶ Heden: in 'zelfstandige woning'
- ▶ Dit betekent iets voor de brandveiligheid / nodige hulp bij brand
- ▶ Ouderen-> groter risico bij brand
- ▶ Zorgvraag neemt toe/ verandert
- ▶ Hulp bij brand niet altijd beschikbaar
- ▶ De hoeveelheid beschikbare hulp kan variëren
- ▶ Bouwregelgeving ≠ Zorgpakketten

82

Onderzoek en aanpak

Onderzoeksvragen:

- ▶ Wat zijn de verschillende combinaties van wonen met zorg?
- ▶ Welke zorg wordt aangeboden?
- ▶ Welke brandveiligheid wordt gerealiseerd?
- ▶ Welke brandveiligheid is noodzakelijk?
- ▶ Is de huidige 'woonfunctie voor zorg' nog passend?

Het onderzoek geeft inzicht / schets van de praktijk. Nog geen oplossingen.

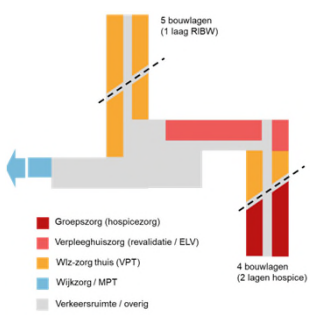

Onderzoek en aanpak

Onderzoeksmethode

- ▶ 'Schets van de praktijk van 17 gebouwen'
- ▶ Selectiecriteria:
 - ▶ Verspreid over Nederland
 - ▶ Verschillende zorgaanbieders / zorgaanbod
 - ▶ Eenvoudig / complex
- ▶ Inspecties: protocol/checklist
- ▶ Interviews
- ▶ Analyse en conclusies

Verschillende typen wonen / zorg, bijv.:

- ▶ Hospice
- ▶ Verpleegafdeling
- ▶ 24-uur zorg / verpleging ('intramuraal')
- ▶ 24-uur zorg / verpleging ('thuis')
- ▶ 'Zorg op afspraak'
- ▶ Bouwregelgeving: woonfunctie met/zonder zorg

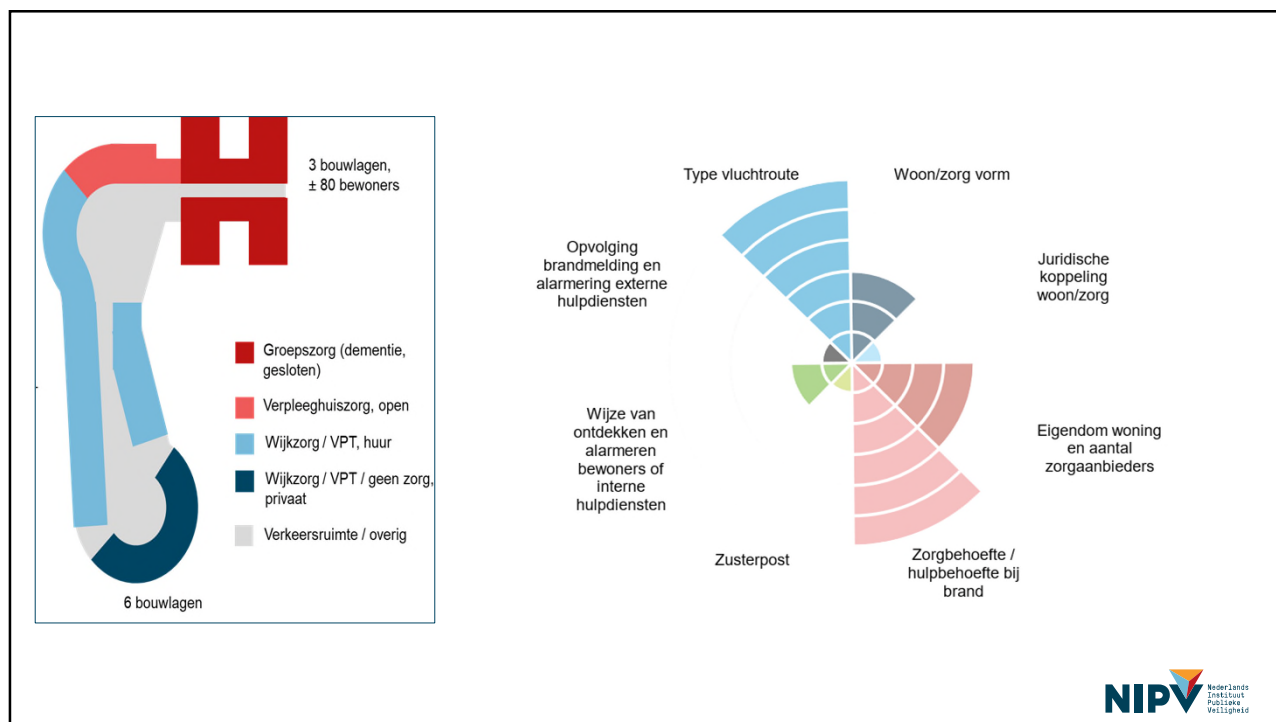

85

Onderzoek en aanpak: 8 aspecten

- ▶ *Voorbeeld 1: Zusterpost*
 - ▶ Op locatie, 24 uur, vast
 - ▶ Op locatie, 24-uur, ambulant
 - ▶ Overdag op locatie, 's nachts ambulant
 - ▶ Ambulant, vanuit naastgelegen verpleeghuis
 - ▶ Ambulant (wijkteam)

86

87

Enkele observaties / grote lijnen

- ▶ Bij brand hulpbehoevende personen komen in alle woonvormen voor.
- ▶ Hulpbehoevendheid kan in de loop van de tijd variëren = dynamisch.
- ▶ Combinatie van factoren bepalen het brandveiligheidsniveau:
 - ▶ Keuze voor de gebruiksfunctie
 - ▶ De zorginfrastructuur
 - ▶ De bewoners
- ▶ Grote verwachting van de brandweer m.b.t. evacuatie
- ▶ Bbl-terminologie sluit niet altijd aan op zorg / sociale domein => misverstanden/interpretatieverschillen.

88

Enkele observaties / grote lijnen

- ▶ Voorbeeld: '24 uren zorg'
 - ▶ WLZ/VPT: '24-uurszorg nabij': '24 uur beschikbaar om op locatie te komen'
 - ▶ Bbl: 24 uur aanwezig om bij brand hulp te kunnen verlenen
 - ▶ Uitleg impliceert 'oproepbaarheid', terwijl zowel Bbl als Wlz uitgaan van 'continue zorgverlening op locatie'
- ▶ Toename 'gespikkeld wonen'
 - ▶ Verschillende zorgzwaartes tussen en naast elkaar
 - ▶ Terughoudender geworden met mensen intern verplaatsen
 - ▶ Lastig voor evacuatie: mensen zitten verspreid over gebouw

Toekomst

Brandveiligheidsrisico's voor de toekomst, meer:

- ▶ Ouderen/kwetsbare mensen
- ▶ Ouderen/kwetsbare mensen bij elkaar
- ▶ Verschillende zorgpakketten
- ▶ Verschillende woonvormen

En:

- ▶ Minder zorgpersoneel beschikbaar
- ▶ Van collectief naar individueel
- ▶ Bouwregelgeving ≠ zorgpakketten

'Tussen regels en realiteit'

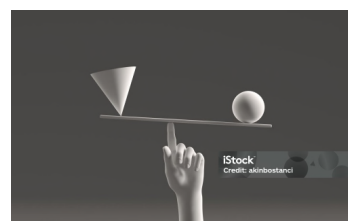

Denkrichtingen toekomst

- ▶ Risico-acceptatie?
- ▶ 'Wonen met zorg' voorwaarden als toelatingscriterium?
- ▶ Individueel persoonsgebonden maatwerk?
- ▶ One size fits all?

Toekomst

- ▶ Zorgvuldige balans tussen:
 - ▶ Huisvesting – zelfbeschikking / keuzevrijheid
 - ▶ Zorg – beschikbaar personeel
 - ▶ Brandveiligheid
- ▶ Oplossingsrichtingen:
 - ▶ Complex onderwerp: durf alles te heroverwegen!
 - ▶ Er is geen 'enkele' oplossing
 - ▶ ASET – RSET?

‘Beperk de brand en red de mensen’

